

KIRJALLINEN KYSYMYS 747/2002 vp

Lounassetelin käyttö ruokaostokseen

Eduskunnan puhemiehelle

Useissa yrityksissä tarjotaan henkilöstölle luontaisena lounasseteli. Suomessa voi ostaa nykyisellään lounassetelillä vain valmisruokia työpaikkaruokaloista ja useimmista muistakin ruokaa tarjoavista paikoista. Sen sijaan lounasseteli ei kelpaa kaupassa ruokaostosten maksuun. Euroopan unionin sisällä on lounassetelin käytössäkin erilaisia käytäntöjä. Muun muassa Belgiassa lounassetelin kerrotaan käyvän ruokaostokseen kaupassa. Muutamat Suomen kansalaiset ovatkin kyselleet, miksi myös Suomessa ei vielä ole otettu käyttöön vastaavaa mallia, joka kannustaisi tässäkin asiassa enemmän omatoimisuuteen. Lisäksi on esitetty toiveita siitä, että eikö koko unionin alueella tulisi päästä yhtenäiseen käytäntöön lounassetelin käytössä ja vielä siten,

että lounasseteli olisi käypä maksuväline yleensä ruokaa tai ruokatarvikkeita ostettaessa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen eri EU-maiden lounassetelikäytännöistä ja

näkeekö hallitus mahdolliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi vaikuttaa siihen, että myös Suomessa lounasseteliä voi käyttää valmisruokien lisäksi ruokatarvikkeiden ostoon kaupasta?

Helsingissä 12 päivänä syyskuuta 2002

Esa Lahtela /sd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Esa Lahtelan /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 747/2002 vp:

Onko hallitus tietoinen eri EU-maiden lounassetelikäytännöistä ja

näkeekö hallitus mahdolliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi vaikuttaa siihen, että myös Suomessa lounasseteliä voi käyttää valmisruokien lisäksi ruokatarvikkeiden ostoon kaupasta?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Tuloverotuksessa veronalaisina tuloina pidetään myös rahapalkan ohessa maksettavia luontoisetuja. Niiden verotuskohtelu on periaatteessa selvä: luontoisedut tulee arvostaa käypään arvoonsa, jotta niiden ja rahapalkan tasapuolinen verotus toteutuisi. Luontoisetujen oikea arvostus on käytännössä usein hankalaa, ja aihepiiriin liittyvät tulkintakysymykset kuuluvatkin nykyisessä henkilöverotuksessa verohallintoa eniten työllistäviin asiakokonaisuuksiin. Hallinnon työn helpottamiseksi yleisimpien luontoisetujen arvostuksessa noudatetaan verohallituksen vahvistamia kaavamaisia perusteita, joilla tavoitellaan 90 prosentin arvostustasoa. Edusta riippuen arvot on vahvistettu noin varovaisuuden periaatetta noudattaen noin 80—90 prosentiksi käyvistä arvoista, jotta kukaan ei tulisi yliverotetuksi.

Ravintoedussa arvostustaso jää selvästi alle tavoitellun 90 prosentin tason käyvästä arvosta. Syynä on edun tosiasiallisen tason ja siihen työn-

antajan käyttämien kustannusten suuri vaihtelu: ravintoetu voi syntyä yhtä hyvin oikeudesta laitospaikkailuun kuin korkeatasoiseen ravintolateriaan. Ravintoedussa erityispiirteensä on vielä laajalle levinnyt ruokailulipuke- eli lounassetelijärjestelmä. Se on sekä työntekijän että työnantajan kannalta varsin edullinen, koska lounasseteli arvostetaan ainoastaan 75 prosenttiin käyvästä arvosta, mikäli edun arvo on vähintään 4,50 euroa ja enintään 7,50 euroa.

Lounassetelijärjestelmä syntyi 1970-luvulla niitä työntekijöitä varten, joille työnantaja ei ollut järjestänyt työpaikkaruokailua. Edullisuutensa vuoksi etu yleistyi nopeasti varsinkin suurilla paikkakunnilla, joilla ruokapaikan voi valita useista eri vaihtoehdoista. Vähitellen ainakin yleisimmistä ja luotetuimmista ruokailulipukkeista on tullut yleisen vaihdannan välineitä siitähän huolimatta, että käyttöä pyritään järjestelmän sisäisin keinoin säätämään.

Ruokailulipukkeiden edullinen verokohtelu on tuloverotuksen periaatteiden valossa ongelmallinen. Tasapuolisuuden kannalta lounassetelin katsominen palkkatuloksi vain 75-prosenttisesti on jo sellaisenaan epäkohta, jota vaihdantakelpoisuuden lisääntyminen pahentaa. Siksi ei ole syytä edistää lounaseteleiden muodostumista uudeksi valuutaksi euron rinnalle hyväksymällä edun käyttökohteiden laajentuminen esimerkiksi kysymyksessä tarkoitettulla tavalla. Hallituksen toimin ei sinänsä voida puuttua ravintolipukkeiden vaihdantakelpoisuuteen, koska se kuuluu yksityisen sopimusvapauden piiriin. Järjestelmän koko olemassaolo perustuu kuitenkin veroetuun, joten sen hyväksyttävyyden ja laajuuden voimaksi ottaa uudelleen harkittaviksi. Veropohjan tiivistämistä tältä osin on harkittukin, mutta toistaiseksi pohdinnat eivät ole johtaneet lainsäät-

dännön tarkistuksiin. Mahdollisten muutosten esteenä eivät ole EU-säännökset, sillä tässä asiassa voimme toimia itsenäisesti. Muiden EU-maiden lounassetelikäytäntöä ei myöskään tarvitse ottaa tavoiteltavaksi esimerkiksi. Lounassetelei-

den laaja käyttö myös muualla Euroopassa kielii pikemminkin vero-ongelmista muissakin EU-maissa kuin järjestelmien meitä korkeammasta kehitystasosta.

Helsingissä päivänä 4 lokakuuta 2002

Ministeri Suvi-Anne Siimes

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Fru talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Esa Lahtela /sd undertecknade skriftliga spörsmål SS 747/2002 rd:

Känner regeringen till praxis när det gäller bruket av lunchsedlar i olika EU-länder och

anser regeringen det möjligt och ändamålsenligt att medverka till att man också i Finland kan använda lunchsedeln förutom som betalning för färdigmat också för inköp av matvaror i butiken?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

I inkomstbeskattningen betraktas också de naturförmåner som betalas utöver penninglönen som beskattningsbar inkomst. Den skattemässiga behandlingen av dessa är i princip klar: naturförmåner skall värderas till gängse värde, för att man skall kunna verkställa en rättvis beskattning av dem och penninglönen. Att uppskatta naturförmåner till deras rätta värde är i praktiken ofta svårt, och inom den nuvarande personbeskattningen hör tolkningen av sådana frågor till de ärenden som ger skatteförvaltningen mest arbete. För att underlätta det administrativa arbetet tillämpas vid uppskattningen av värdet på de vanligaste naturförmånerna schablonmässiga grunder som fastställts av skattestyrelsen. Med dessa eftersträvas en värderingsnivå som motsvarar 90 procent. För att undvika överbeskattning bestäms värdet med iakttagande av försiktighetsprincipen beroende på förmån till omkring 80—90 procent av det gängse värdet.

Värderingsnivån på kostförmånen ligger ett gott stycke under de eftersträlvade 90 procenten av det gängse värdet. Förklaringen är de stora variationerna när det gäller den faktiska nivån på förmånen och arbetsgivarens kostnader för denna: en kostförmån kan gälla rätten till institutionsmåltider lika väl som till högklassiga restaurangmåltider. Det som ytterligare kännetecknar kostförmånen är det utbredda systemet med måltidskuponger, dvs. lunchsedlar. Det är ett synnerligen förmånligt system för såväl de anställda som arbetsgivaren, eftersom lunchsedlarna värderas till endast 75 procent av det gängse värdet, om värdet av förmånen är minst 4,50 euro och högst 7,50 euro.

Systemet med lunchsedlar uppstod på 1970-talet och var avsett för sådana anställda för vilka arbetsgivaren inte ordnade några arbetsplatsmåltider. På grund av sin förmånlighet bredde förmånen snabbt ut sig i synnerhet på större orter, som, när det gällde matserveringar, kunde erbjuda flera olika alternativ. Så småningom har åtminstone de vanligaste och mest etablerade måltidskupongerna blivit allmänna bytesmedel, trots att man med interna metoder försöker reglera användningen.

Mot bakgrunden av principerna för inkomstbeskattningen är den i skattehänseende förmånliga behandlingen av måltidskupongerna problematisk. Med hänsyn till kravet på en rättvis beskattning är det faktum att bara 75 procent av lunchsedelns värde betraktas som löneinkomst redan i sig ett sådant missförhållande, som förvärras av att lunchsedeln fått en allt större tyngd som bytesmedel. Det finns därför ingen orsak till att medverka till att lunchsedlarna blir en ny valuta vid sidan om euron, vilket skulle bli fallet om vi godkänner en utvidgning av förmånens an-

vändningsområde exempelvis på det sätt som avses i spørsmålet. Det är inte i sig möjligt att med åtgärder av regeringen ingripa i möjligheten att använda lunchsedlar som byttesmedel, eftersom detta omfattas av rätten att ingå privata avtal. Hela systemet bygger emellertid på en skatteförmån, och därför kunde man ta upp dess acceptabilitet och omfattning till ny prövning. Att i detta avseende komprimera skatteunderlaget har övervägts, men tills vidare har övervägandena inte

lett till ändringar i lagstiftningen. EU-bestämmelserna utgör inget hinder för eventuella ändringar, eftersom vi i denna fråga kan agera självständigt. Det är heller inte nödvändigt att som förebild ha andra EU-länders praxis när det gäller lunchsedlar. Den omfattande användningen av lunchsedlar också i övriga Europa vittnar snarare om att det finns skatteproblem även i andra EU-länder, än om att systemen skulle ligga på en högre utvecklingsnivå än hos oss.

Helsingfors den 4 oktober 2002

Minister Suvi-Anne Siimes